

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

A projekt azonosítószáma:

TOP-5.3.1-16-VS1-2018-00012

A projekt címe:

Kőszeghegyljai identitás – megyei kohézió

FALUKÖNYV

VELEM

Velem

Készült: 2021-ben

Történeti földrajz

Velem község Magyarország nyugati határán a Kőszegi-hegység lábánál fekszik, Kőszeg városától 8 km-re. Északkeletre Cák, délkeletre Kőszegszerdahely, délre Bozsok, nyugatra pedig az osztrák határ szegélyezi. Szombathelytől északnyugatra, a Kőszegi-hegység lábánál csermely két oldalára épült, soros beépítésű utcás (eredetileg egyutcás) szalagtelkes falu. A szelídgesztenyés környékén, boronafalú, úgynevezett gesztenyéspincék helyezkedtek el.¹

A Vasi dombság települése a Kőszegi-hegység délkeletit lankáin 320- 645 m közti tengerszint feletti magasságban. A táj hegy és dombvidék jellegű Legmélyebben fekvő része a patak völgye a falutól északára, míg legmagasabb pontja a falutól nyugatra fekvő Peterics-hegy. A falu tengelyén áthalad a Velemi-patak, amely később a település nyugati részéről felveszi a Hosszúvölgyi-patak vizét, majd a falu alatt észak felől a Pakó-patak csatlakozik bele. Ez nyomokban egyéb ásványi anyagokat is tartalmaz, így a Szent Vid oldalán épült őskori teraszos város építői az ebből a kinyert antimonitból állította elő jellegzetes bronzát.

1974-ben itt is római korból való vízvezeték maradványaira bukkantak, amely vezeték Savaria vízellátását szolgálta. A Peterics-hegy sziklauüregében alakult kő hegység egyetlen cseppkőes barlangja, amely mészfilitől táplálkozik. A hegy lábára támaszkodó dombvidékek pliocén anyagok és homok építik fel, melyeket a hegységből származó durva lepelkavics borít. A község területének $\frac{3}{4}$ részét erdő borítja. Jellemző fafajai a tölgy, gyertyán bükk, fenyő (erdei, lucc, vörös, fekete és jegenye) él bennük sok növényi ritkaság, de számos különleges állatfaj is, mint a fali gyík, az erdei sikló, a foltos szalamandra, vagy a sárgahasú unka.²

A község területén nagy mennyiségben található szelídgesztenye. 1964-ben egy 156 éves példányt vágta ki, amelynek egy korongját a Savaria Múzeumban helyezték el.

A település neve valószínűleg szláv eredetű személynévből származik, magyar névadással.³

¹ Magyarország történeti statisztikai helységnévtára. 4. Vas megye (1993). III. Vas megye településeinek adatai. Szerk.: Kovacsics József. Bp. 101. p

² Jóna Judit, Kukor Ferenc: Vas megye, útikönyv. 52. p.

³ Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára. Budapest, 1980.

Története

A község és környéke lakott volt már az újkőkorban is. A tárgyi emlékek legjelentősebb lelőhelye a község feletti 582 méter magas Szent Vid-hegy. Itt egy, az i. e. 13-11. század idején kialakult, őskori erődített telep maradványait tárták fel, amely a hegyek alján futó kereskedelmi utat felügyelte. A közelben talált réznek és antimonnak köszönhetően kiemelkedő jelentőségű fémfeldolgozó és fémműves telep alakult ki az erődítmény aljában. A kemencéket és műhelyeket 1896-ban Miske Kálmán kezdte feltárni. Az 1929-ig tartó ásatások egyik leglátványosabb eredménye egy arany diadém volt, amelynek kora i. e. 11-9. századira tehető. Az ásatásokat 1973-tól folytatták a Savaria Múzeum munkatársai. Ekkor a fellegvár mellett a hegy keleti és déli oldalában található teraszokon elhelyezkedő lakóépületek feltárására is sor került. A római korból domborműves kőemlék, érmék, ruhatűző tűk (fibulák) és agyagedények kerültek elő. Ezen kívül a népvándorlás korból avar temető nyomaira is bukkantak a hegy oldalában.⁴ Az Árpád-korban is erődített helyként szolgált, de egyes vélemények szerint vára Karoling eredetű. Első magyar említése a 13. századból való, már Szent Vid néven. Ez a vár a hozzá tartozó faluval együtt a Németújváriak birtoka volt. A 13. században a várat többször megostromolták. 1289-ben Albrecht herceg elfoglalta. A Hainburgban 1291-ben megkötött békeszerződés szerint több nyugati várat leromboltak, amelynek áldozatul esett az itteni vár is. A várról azonban fennmaradt, hogy még a 15. században is javították.

1405-ben Rohonc vár tartozékként a Garaiak kapták, birtoktörténete ezt követően Rhonchoz kapcsolódik. Így Rohonc, illetve Szalónak tartozékként 1538-ban Batthyány család kezébe került a terület.

1549-ben Velemben és Cákon a Batthyány és a Chrom családoké összesen 8 és ½ port három új és két elhagyott házzal.

1634-ben 40 jobbágy élt már a településen, bár még ekkor is elhagyottként írnak le 13 fél- és 4 nagyedtelket. Élt továbbá a községben 2 zsellér, de a településen még így is 4 zsellérház üresen állt. Az összeírás érdekessége, hogy említést tesz 4 elhagyott paraszti malomról. Ez annyiban figyelemre méltó, hogy a malomtartás joga a földesúri regálékhoz tartozott, s így a remek vízi adottságokkal rendelkező Velemben nagy valószínűséggel kézi malmokról beszélünk.

⁴ Bandi G. és Fekete Mária: A Velem-szentvidi település késő bronzkori periódusai. - Savaria a Vas megyei Múzeumok Értesítője. 1973-1974. 113-120. p.

1744-ben 41 jobbágy és egy jobbágy özvegye művelte a földeket. A faluban 5 házas zsellért írtak össze. A termőföldjük 186 köblös volt, 60 és fél kaszás réttel, 28 idegen birtokos volt a faluban, a határt kétnyomásos rendszerben művelték. A Falu rendelkezett egy szőlőheggyel, gesztenyével és gyümölcsösével, amelyek hasznából a lakosok valamelyest részesedtek. A gabonatermesztés és bortermelést közepesnek minősítették. A faluban működött egy kovács, egy takács és három molnár.⁵

1765-ben a velemiek földesúri szolgáltatásuk kapcsán több ízben panaszt tettek a Helytartótanácsnál. Az 1767-es urbarium szerint 49 jobbágyporta, 9 házas és 9 házatlan zsellér élt. Egy egész jobbágytelekhez 18 hold szántó és 6 szekérre való rét tartozott. Összesen 100 hold szántóval 50 kocsira való réttel. A falunak közös erdővel, de kevés legelővel rendelkezett. Gyümölcsösét és gesztenyéje bőséges termést hozott.⁶

1828-ban 49 jobbágy 10 házas és egy házatlan zsellér, valamint 4 kézműves – köztük 3 molnár – élt a faluban. Áruikat Kőszegre hordták. A kicsiny jobbágytelkek nem biztosították a jobbágyság megélhetését ezért aratni, csépelni, kapálni jártak, valamint kereskedők számára marhákat hajtottak és enyvet főztek.⁷

A velemi szőlőről az első adat 1565-ből való Ekkor 30 szőlőbirtokost jegyeztek fel. 1636-ban 52 szőlőbirtokost ismerünk, a hegyvámából 242 vedret és egy iccét, míg a dézsmából 28 vedret és fél pintet szedtek be. 1744-ben 131 kapás szőlő volt, idegen birtokosok kezén van 15 pozsonyi mérő szőlő. Egy pozsonyi mérőt 4 ember kapál meg. 1857-ben és 1895-ben egyetlen hold szőlő sem szerepel az összeírásokban. A 20. században 1-4 hold között mozgott a szőlőterület.

Malmot Velemben először 1568-ban említettek források. Az 1609. és az 1620. évi urbáriumban 3 paraszti malom szerepelt, az 1634-ben 4 paraszti malmot írtak össze. 1697-es kanonika vizitáció 2 malomról tett említést. 1744-ben az összeírók 3 malomtulajdonosról írnak, akinek évi haszna 8-5-6 Ft évente. Az 1767-ben a Mária Terézia-féle urbárium szerint 3 malom tartozott a községhez. Az 1828. évi összeírás 3 molnárról tesz említést, mindegyik legény nélkül dolgozott. A malom saját tulajdonukban állt. Az egyik malom a kis folyón van a faluban, a másik a falutól távolabb, míg egy másik két helység között állt.

⁵ MNL VaML Vas vármegye adószedőjének iratai. Országos összeírások, 1744. Velem.

⁶ MNL VaML, Mária Terézia-féle urbáriumok, Velem.

⁷ MNL VaML Vas vármegye adószedőjének iratai. Országos összeírások, 1828. Velem.

Velemnek plébániája nincsen, mindig a Szerdahely fiókegyházaként működött. Az 1697-es Kazó-féle vizitáció leírja az ősi Szent Vid tiszteletére épült templomot, illetve ettől északra egy újjólág épült kápolnát. Az 1757-es Batthyány-féle vizitáció szerint a Szent Kereszt

templom jó karban lévő erős épület, csupán padjai romosak. A hegy fölött Szent Anna kápolnája van, s e fölött 1713-ban zsindeyes, emeletes remetelak épült, pincével, ezt később 1750-ben renoválták. Ekkor megemlítenek egy kálváriát is a hegyen. Szily János püspök ideében a Szent Vid-templomot nagyon régi megjelöléssel illették, Szent Anna kápolnáját pedig igen réginek és romosnak írták le.⁸

Velem nem rendelkezett általános iskolával, a gyerekek a XVIII. században Szerdahelyre jártak iskolába. 1942-ben a faluban közös osztatlan római katolikus iskola működött egy tanteremmel egy tanítóval és 45-50 tanulóval. 1921-ben a községben óvoda nyílt, amelyet domonkos nővérek működtettek.

A hegyen található Szent Vid-templomot, amelynek tornyában 13. századi kerített lőréses alapokat találtak, már a 17. század végén jelzik a források. Egyhajós barokk épületét 1859-ben építették át. Korábban a környék jelentős búcsújáró helye volt. A község nevét először a rohonci vár részeként, egy birtokfelosztás kapcsán írták le, Welyen (1279) alakban. Az 1400-as évektől története a rohonci uradalomhoz kapcsolódik.

A két világháború közötti időszakban felfedezték természeti értékeit, idegenforgalma fellendült. A 30-as években strandot adtak át. 1938-ban Szombathely városa emeletes gyermeküdülőt építtetett és dr. Ujváry Ede polgármester ösztönzésére több szombathelyi család épített hétvégi házat a községben. Ugyanezen évben Pavetits Ede kőszegi polgári iskolai tanár ajándék telkén adták át a Garaboncia Üdülőtelepet, a Szent Vid-templom alatti platón. 1944-45-ben, a világháború utolsó hónapjaiban, a menekülő Szálasi-kormány rendezkedett be a községben. A Stirling-villában helyezték el a miniszterelnökséget, őrizték a Szent Koronát 1944. december 29. és 1945. március 19. között. Emlékhelye ma is megtekinthető. 1944. december 24-én pedig itt tartották az utolsó országgyűlést. A Stirling-villa és környéke ma népművészeti alkotótelep.⁹

⁸ A Szombathelyi Egyházmegye névtára 1972. Szombathely, 1972. 59.p

⁹ Pálffy József: Velem község krónikája 1944 és 1945-ben. Vasi honismereti és helytörténeti közlemények 1990. 68. p.

Életmód adatok Velemből, 1945 után

A II. világháború utáni Velem hétköznapjait nagyban meghatározta a világháborút követő bezárkózás politikája, illetve a világháború nyomai. Az erdőben ottmaradtak még a háborús lövészárkok és géppuskafészek nyomai, amelyeknek használatára végül nem került sor. Ezek valószínűleg a Niederdonau Hegyeshalom-Sopron-Kőszeg között húzódó, úgynevezett Niederdonau védvonal részét képezték. Ez a sánctáborokból álló földerődítmény-rendszer az előzetes elképzelések szerint Bécs védelmét szolgálta. A javarészt az óbudai téglagyárba összezsúfolt embereket gyalogmenetben hajtották végig az országúton. 1944 utolsó két hónapjában erre a célra Szálasi-kormány 50 ezernél több munkaszolgálatost és Budapestről deportáló menetben elhurcolt zsidót adott át az SS-nek. Az erdőben itt-ott lezuhant repülőgépeket is találhattak az élelmes helyiek. Egy a háború végén lezuhant angol bombázó például a falutól 300 méterre vágott tisztást az erdőben, izgalmas célpontot kínálva a már akkor is létező „katasztrófa-turizmusnak”. A roncsot egy-két év alatt széthordta a falu népe, a hullámos alumínium táblák kapuba, kerítésbe beépülve évtizedekre meghatározták a faluképet.

Közvetlenül a háború után még többen foglalkozhattak turizmussal. A „vasfüggöny” leereszkedéséig többen panziót nyitottak, s ebből egészítették ki csekély jövedelmüket. A szerzetesek elhurcolásáig a velemi óvodát az Árpádházi Szent Margitról Elnevezett Domonkos Nővérek Kongregációjának tagjai vezették. Így fordulhatott elő adott esetben olyan paradox helyzet, hogy a gyerekek az óvodában együtt imádkoztak a Gádoros-lányok (hatan voltak!) eltűnt édesapjáért, aki egyébként egy egykori katonatiszt volt, s az új rendszerben erdőmunkásként dolgozott az erdészetnél. Utólag derült ki, hogy sikerült átszöknie a határon.

A Rákosi-korszak beköszöntével idegent már nem engedtek a körzetbe. Ez alól kivételt jelentettek a nyaralótulajdonosok, akik speciális engedélyt kaptak, mert ingatlanuk volt a határsávban. A községben leállt a buszközlekedés és az idegenforgalom, Velem és környéke szigorúan őrzött határövezetté vált: határőr-őrsöket és aknazárat telepítettek fönn a hegyekben, szögesdróttal.

A közlekedést a nyaralók és a velemiek ezt követően lovaskocsival oldották meg. Sokaknak ez is mellékést jelentett. A hét kilométerre lévő lukácsházi vasútállomáshoz kellett ilyenkor kimenni. Ha valami miatt be kellett menni Szombathelyre, valamelyik piacra tartó gazda elvitte az embert lovaskocsival. Kőszegre gyakran postakocsival is be tudtak menni. Ez

egy speciális, zöld színű zárt lovaskocsi volt, és valójában csomag- és levélszállításra volt kialakítva, de a kocsis mellett a bakon még elfért két ember. Persze, ha minden kötél szakadt, a velemiek nem óztkodtak, egy kis sétától sem...

A rómaiak idején, sőt már a bronzkorban is bányásztak különböző érceket ezen a vidéken. A vas és acél országának propagandája mentén, a rákosi rendszerben is próbáltak bányákat nyitni, de végül is nem érte meg nekik, szerencsére! Úgyhogy a két táró fűrészt félbehagyták, a bányászok elvonultak, és a vidékünk visszakapta viszonylagos háborítatlanságát. A nyomsávot kiépítő katonaság 50 méter szélességben kiirtotta az erdőt a határ mentén. A távolabbi kirándulóhelyekre (például a Hörmann-forráshoz és az írottköre) már csak külön engedéllyel és katonai kísérettel lehetett fölmenni néhanapján. Ráadásul határőrök arra törekedtek, hogy meggyalázzák és megsemmisítsék a „régvi világ” szimbólumait: géppisztolysorozatokkal lőtték szét a szentek erdőszéli szobrait, és célba lőttek a szentvidi Kálvária bádog- Krisztusára is. Időnként voltak az egész vidékre kiterjedő monstre razzikák, házkutatással, amikor ébresztésül puskaszuronnyal feszegették az ablakredőnyünket. Ilyenkor csatárláncban jöttek katonák, határsértőket kerestek.

1948 környékén a módosabb velemi családokból a fiatal férfiak, amikor megneszelték, hogy más világ közeleg, sokan átszöttek a határon. Később egyik-másik visszajött a családtagokért. Néha fegyverük is volt. Úgyhogy történtek incidensek. Mentek úgy is kifelé, hogy létrát döntöttek az aknazárra, és a felrobbanó akna nyomában átrohantak. Néha felvörösölt a hegygerinc felett az ég, a faluban lehetett hallani a morajlást, és akkor már mindenki tudta, hogy akna robbant, esetleg egy vaddisznó csorda rossz helyre tévedt. Két drótkerítés között voltak az aknák. Ha hozzáérték a dróthoz az emberek vagy állatok, akkor fölrobbant a földben lévő akna. Nem lehetett tudni, hogy hol, melyik drót mozdítása váltja ki az ún. érintőakna detonációját. Itt is, odaát Ausztriában is lettek halálos áldozatok. Oda a nagyobb esők sodorták át az aknákat.

Előfordult az is, hogy a tanácselnök lányaival, határőr vőlegényeivel elsétáltak az egyik velemi nyaralóhoz, hogy agyonlőjék a kutyáját, mert az állítólag valami kárt tett náluk. Történetesen egy budai polgár család volt, akik a nyarakat kis velemi házukban töltötték. Az eset idején bezárkóztak a házukba, és a katona a kertjükben minden további nélkül agyonlőtte a szerencsétlen állatot.

Az 1950-es években a velemiek jókat fürödhetek a hegyi patak által táplált, fűzfák övezte velemi strandon, amelyet még a turizmus első fellendülése idején, a harmincas években építettek. Az ötvenes években, kezelője már nem lévén, belépődíjat sem kellett fizetni. Terméskőből épült oldalfalának repedéseiben békák kuruttyoltak, s ha vize elérte a 21 fokot, már melegnek számított.

A velemiek jövedelmeiket gyógynövénygyűjtéssel, illetve erdei munkával „napszámmal” tudták kiegészíteni. A fiatalok már 12 éves koruktól járhattak dolgozni. Annak, aki a határsávba ment, az aknák mellé, többet fizettek. A munka abban állt, hogy az erdőgazdaság által nagy mennyiségben telepített fenyőcsemeték tövét kellett napi nyolc órában - napsütötte, meredek hegyoldalakban - a szeder-bokroktól, gatzól, csalántól sarlóval megtisztítani.

A nyilasok hoztak a faluba egy aggregátort, és az általuk lakott házakba bevezették a villanyt: elvégre a faluban működött a miniszterelnökség és egy sor minisztérium! Az aggregátor korlátozott időtartammal a háború után is működött, de a petróleumlámpára is erősen rászorultak a lakosok, még a villany bevezetését követően, 1952 után is.

Vizet a lakosok kútból nyertek, amelyeknek kiváló vize volt. A kútból - a hagyományos „vödrös üzemmód” mellett – sok helyütt kézi szivattyúval is tudtak vizet pumpálni esetleg a ház padlásán lévő tartályba is, és ilyen módon a fürdőszobában még vezetékes vízszolgáltatás is volt. A kutakat egyébként több szomszédok is rendszeresen használhatta.

A beszolgáltatások mellett a falu emlékezetébe mélyen beleívódott a kitelepítések emléke. 1951 nyarán egy lovas parasztleány érkezett a faluba. A szomszédból, Bozsokról jött, nem volt gyakorlott lovas: nem nyereg, csak egy pokróc volt a ló hátán. Azért jött, hogy értesítse a veszélyeztetett velemieket, hogy az ő falujukban az ávosok elkezdtek a deportálást. Bozsok is határfalu volt, még közelebb a határhoz, mint Velem. A leány hírül hozta, hogy a Végh-kastély tulajdonosa, Végh Gyula nyugalmazott múzeumigazgató agyonszúrta magát, amikor el akarták vinni az ávosok. Nemsokára Velemből is elvittek többeket, fő-leg egy-két csendőrtisztet családotól. Meg az özvegyeiket! Volt olyan eset, hogy egy csendőrtiszt-özvegyet a nála

nyaraló szombathelyi unokájával együtt vitték el, és a fiút nagy nehezen valahonnan az Alföldről sikerült a családnak visszaszereznie.¹⁰

A megyének a Rákosi-korszakot követően elsődleges célja volt, hogy Velemből üdülőfalut varázsoljon. Természetesen immáron szocialista üdülőfalut. Már az 1930-as évek végén megkezdődött a Bozsok felőli hegyoldal északi lejtőjének parcellázása. Sorra épültek az villák. A községben több panzió is működött a nyári hónapokban, és a lakosság körében is gyakori volt a nyári vendégek fogadása. Külön megbízott foglalkozott a szobák kiadásával. A gyermekek üdülését szolgálta a Gyermeküdülő is, mely e korban épült.

A '60-as évek tervszerű községfejlesztései során kiépült a törpevízmű vízvezeték-hálózata, a főút, mely a közúti kapcsolatot biztosítja Kőszeg és Szombathely irányába. Elkészült a szennyvízcsatorna hálózatának tanulmányterve, a község belterületének területfelhasználási terve, a fejlesztendő üdülőterület rendezési terve. Javult a kapcsolat a szomszédos városokkal, naponta több autóbusszjárat indult Kőszegre, Szombathelyre. A község lakói közül egyre többen találtak maguknak munkát a szomszédos városokban.

A hetvenes években ugrásszerűen megnőtt a községet felkereső üdülők száma. Mind többen kívánnak üdülőtelket vásárolni, hogy ezen a régi villasor épületeinek mintájára hétvégi házakat építsenek maguknak. Így az egyre nagyobb területet elfoglaló régi villasoron kívül új területek is felosztásra kerültek. Így lassanként a község arculata is átalakult. A patak menti községi főúttal párhuzamosan a domboldalakon az üdülőtelkeket kiszolgáló új gyűjtőút alakult ki, melyhez újabb feltáró utak csatlakoztak. A gyümölcsösök, szőlők, a gesztenyés területe beépített területté alakult.

A nyaralóépületek tulajdonosain kívül a KISZ vezetőképző táborába is érkeztek tanfolyamra érdeklődők, sokan a Pamuttextilművek kis üdülőjében töltötték szabadságukat, vagy mint magánszemélyek a lakosság által rendelkezésre bocsátott szobákban nyaraltak. Az üdülési periódus általában 12-14 nap, de a kis-gyermekekkel gyakran 18-20 napot is itt töltöttek. A Vas megyei Idegenforgalmi Hivatal adatai alapján például 1972. I-XI. 30. között az üdülők

szervezett fizetővendégszolgálatnál	3040
magánházaknál	4000

¹⁰ Vasi Szemle 2009 (63. évfolyam, 1-6. szám)2009 / 4. szám EMLÉKEZÉS Gyermek- és ifjúkor Vas megyében. Életinterjú Gereben Ferencsel (A kérdező: Göbl Gabriella) I. rész

Pamuttextilművek üdülőjében	1800
gyermeküdülőben	3000
KISZ-vezetőképzőben	12000
Összesen:	23.840 vendégnap

Közösségek, civil szervezetek Velemben

Magóvó Kulturális Egyesület

Férj és feleség próbálja összefogni a fiatalokat idősebbeket. Kulturális egyesület, amely a színjátszásra, versek, mesék tanulására, a zenére ad minden téren kitarulkozási lehetőséget. Kézműves foglalkozások keretében megismertetik a gyerekekkel a nemezelést, gyöngyfűzést, hímzést. Most a pandémia miatt nehezen tudnak közösséget alkotni, de nem adják fel, további terveik vannak. Nyáron tervezik, hogy a gyermekeknek napközis tábort tartanak pályázati forrásból, illetve az önkormányzat segítségével.

Az egyesület fő tevékenysége: a kék holló színtársulat működtetése, amely tevékenységének területei: önálló műsorok bemutatása, szakrális, nemzeti és egyéb ünnepi alkalmakon, rendezvényeken.

Főbb tématerületek: magyar népmeséken, néphagyományokon alapuló történelmi és irodalmi feldolgozások, énekes és zenés műsorok, verses, köszöntőkkel illusztrált, párbeszédű összeállítások, vidám színdarabok, bohózatok, hakni és kabaréműsorok, népszerű jelenetek több felvonásban is. Műsoraik jellemzően hang és fényhatásokkal, zenével, dalokkal illusztráltak.

További jellemző tevékenységeik:

- kézműves foglalkozások tartása, helyi és hagyományos termékek termesztése, előállítás, feldolgozása, ezek megismertetése, értékesítése, hagyományos mesterségek bemutatása, néprajzi alkotások (dal, vers, kézművesség, építészet stb.) gyűjtése, dokumentálása, megismertetése megfelelő keretek között,
- magyarázó - a magyar nyelv népszerűsítése idegen nyelvűek körében, másrészt a közös írott és beszélt ősnyelv történetiségének kutatása, helyreállítása a mindennapos használatban, pl. ilyen művek bemutatása által,
- élő történetek gyűjtése, amelyeket élő személy saját élményeként ad elő, vagy olyan, amit közvetlenül hallott egy adott személytől, aki azt megélte,

- oktatás: tanuló csoport, tanfolyamok, ismeretterjesztő előadások, filmbemutatók, foglalkozások szervezése, előadók, szakértők meghívása,
- természeti és történelmi értékek megóvása, megismertetése,
- turistasegítő szolgálat,
- természet, állat és környezetvédelem,
- fesztivál és más események rendezése, főként ősi hagyományokban szokásos időszakokban,
- kölcsönös csere látogatások hasonló értékrendű csoportokkal, személyekkel, nemzetközi szinten is,
- megújuló energia és hulladék újrahasznosítási megoldások gyakorlati kidolgozása, megvalósítása és népszerűsítése.

Az egyesület elnöke: Gajdán Imre

Virágozz Velem egyesület

Az egyesület célja az volt, hogy összefogja a kulturális életet Velemben. A Gesztenye virágzás hetét és a nyitott porták kezdeményezést köszönhetjük nekik. Nagyon jó kis program az, ami ide kapcsolódik: Gesztenye virágzás piknikkel kezdődik, ahol kalácsot, kenyeret készítenek finom, különleges vajakat, feltét krémeket, limonádét.

Séta az erdőben, egy kis túrázás, amit kicsik nagyok nagyon szeretik. Az ezt követő hét pedig a nyitott porták kezdeményezéséről szól. Mindennap más-más porta ad betekintést az életébe, más-más mesterség mutatja meg magát és különlegességét. Készül ilyenkor kürtöskalács, különböző lekvárokat lehet kóstolni, készítenek csuhé babát, de a programba bekapcsolódók csodálhatnak szebbnél szebb kerteket is. Az esemény a falunappal zárul. Sajnos a pandémia miatt 2021-ben nem tudták megtartani csak a pikniket.

Velemi Önkéntes Tűzoltó Egyesület (VÖTE)

Vezetőség:

Koczor István parancsnok

Putyora Roland elnök

Katona Dániel János titkár

Hersics Attila vezetőségi tag

Jagodics Zsolt vezetőségi tag

Jelenleg a csapat fiatalítása van terítéken. Jól működő közösség volt igen aktív emberekkel. Az idősebb tagok időszakában a tűzoltó egyesület kezdeményezése volt az Adventi gyertyagyújtás eseménye. Ők kezdték a tűzoltó szertárnál a programot, majd hagyománnyá nőtte ki magát. Később átvette az önkormányzat. Rendszeresen tartottak gyermekeknek tábort (napközis tábort). Minden évben a fiatal tűzoltók az országos önkéntes tűzoltó táborba, Siófokon egy hetes felkészítő táboron vesznek részt.

Velemi Lányok Asszonyok Közössége (VELAK)

Ez a szervezet jelenleg nem működik, megszűnt. Célja a lányok, asszonyok közösségének összefogása, az értékek átadása a másik generáció számára. Összefogták a kulturális életet Velemben. Anyák napját, nőnapot, falunapot, falukirándulást szerveztek, sütést főzést. Nagyon jó összefogó közösség volt. Sajnos az alapítók kiöregedtek és a gyermekeik nem viszik tovább ezt a kezdeményezést. Az egykori tagok azonban a mai napig egy évben egyszer az alapító tagnál egy rétes sütő napot tartanak.

A projekt azonosítószáma:

TOP-5.3.1-16-VS1-2018-00012

A projekt címe:

Kőszeghegyljai identitás – megyei kohézió

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TANKATALÓGUS

VELEM

Név	Tevékenység	Cím	Telefonszám	e-mailcím
Gajdán Imre	Kék holló színtársulat vezetője, filmkészítésben jártas	9726 Velem, Cági út. 1.	30/4470141	gajdan.imre72@gmail.com
Gajdánné Sebestyén Ibolya	Gyöngyfűzés, hímzés, nemezelés, kézműves foglalkozások	9726 Velem, Cági út. 1.	30/7005227	malomfala@gmail.com
Horváth Ágota	Népi iparművész - viaszolt hímes tojás, termésbábok, kukoricacsuhé-babák	9726 Velem, Rákóczi u. 47.	30/4701735	

Horváth Miklós	Kosárfonás, helytörténet	9726 Velem, Rákóczi u. 23.	20/3884566	
id. Koczór István	Fafaragó, vadász, Pilinszky János velemi vendéglátója	9726 Velem, Rákóczi u.	20/5161912	
Ifj.Kern István	Értéktelítő helytörténész, vendégház-üzemeltető	9726 Velem, Rákóczi u. 56.	20/8233494	kernvendeghaz@gmail.com
Id.Kern István	Több témát érintő gyűjtemény tulajdonosa, régészet iránt érdeklődő	9726 Velem, Rákóczi u. 56.	20/8233494	
Katona Linda	Túraszerező, turista útvonalakat jól ismerő	9726 Velem, Jókai u.	30/4317133	katonalinda@gmail.com
Pálffy György	Édesapja könyvet írt Velemről, helytörténetkutató, gombász, vargánya-lelőhelyek ismerője	9726 Velem, Petőfi u. 3.	30/3499907	palfy952@gmail.com
Rajcziné Ale Andrea	Festményeiből volt már kiállítás. Szent Vidről is van festménye.	9726 Velem, Cási út	30/6751073	
Reményi Rajmund	Kovácsmester	9726 Velem, Rákóczi u.	20/4834321	